

(המשך ממעמד 15)

שיחוררלישעבר שהבין את מוג' בלות השיחורר, לאומן שהיה מוג' כן לכבד את לאומיותו של הזולת.

בקיפזור: מדינאי יוצא-דופן. הארכיבישוף מאקאריוס עמד בראש ה- תנועה שלחמה למען סיפוח קפריסין ליוון. אך כשהגיע לשלטון, הבין שפיתרון זה אינו אפשרי ללא מילחמה נוראה, וגם אינו רצוי לטובת האי. הוא יצר רפובליקה בהנהגה קפריסאית-יוונית. שהתורכים יכלו להיות בה תוך שמירה על לאומיותם ויישור תם הנפרדת. הוא יצר איוון בין יוונים ותורכים, בין ימין לשמאל, בין אינטרסים מערביים וסובייטיים. אך הוא לא יצר לאור מיות קפריסאית משותפת.

זה היה איוון עדין. הוא היה תלוי כולו באישיותו של מאקאריוס. די היה בדחיפה קטנה אחת — בכדור של רוצח, או בהפיי- כה של כסיל לאומני, כדי להרסו. והנה נמצא הכסיל הלאומני.

התרגיל הקאמבודי

ציבור הישראלי ראה אותו בטל- וויזיה. כסיל לאומני אמיתי — אדם פרימיטיבי, ראשי-כנופיה אופייני, בעל עבר טרויסטי עשיר.

ברור שניקוס סאמפסון לא היה מעו לפעול, ולא היה זוכה בתמיכת הקצינים של יוון שחוללו את ההפיכה נגד מאקאר- יוס, לולא פעל על פי הוראות כנופיית הקור- לונלים השולטת ביוון.

הקשר האורגאני בין עריצות- מכות והרפתקנות-מהות, בא כאן שוב לידו גיוני. קשר זה הוא מחות הפאשיזם.

אולם גם הקולונלים לא היו מעזים לצאת להרפתקה זו, אילו קיבלו אור ירוק מארצות-הברית.

ברור לחלוטין שההפיכה בקפי-

קאים זוכיבויטיים.

(הקוריוז שבמצב: סוכני אמריקה בקפי- ריסין מצויידים עתה בנשק הסובייטי ש- הובא על-ידי מאקאריוס. בעוד שהתורי- כים, המתואמים עם הסובייטים, משתמשים בנשק האמריקאי. גם כאן יש הקבלה לארץ-ישראל. ב-1948 היה צה"ל, הפרו- מערבי, מצוייד בנשק צכי, שקיבל באי- שורו של סטאלין, בעוד שצבאות ערב, שעתידים היו להתקשר עם ברית-המוע- צות השתמשו בנשק הבריטי שהיה בידם.)

ביצה שבורה

מה הלאה? איך תגיע המלחמה לסיימה?

קשה להאמין שמישהו ינסה להחיות את הפיתרון הכוב של "קפריסין השלמה". עם פלישת הצבא התורכי לאי, הפך הדבר כימעט בלתי-אפשרי. אפילו החזרת מא- קאריוס, או בחירת איש אחר במקומו, לא תחזיר את המצב לקדמותו.

ביצה שנשברת, אין להרכיבה מחדש. לא בישראל ולא בקפריסין.

כפי שאומר שירו של קארול לואיס הבר- יטי על האמפטי-דאמפטי, הביצה שנפלה והתרסקה: "כל סוטי המלך וכל אנשיו / לא יחברו את האמפטי-דאמפטי יחדיו." הפיתרון הרואלי היחירי שנוי- תר הוא — חלוקה.

אין זה פיתרון קל, וכשם שלא היה קל בארץ. כפרים יוונים ותורכים שוכנים באי בעירבוביה, ללא רצף טריטוריאלי, כפי שהיה בפלשתינה (א"י). חלוקה עלולה לגי- רום לסילוק אנשים רבים מאדמת אבותיהם. אבל זהו פיתרון. כל שאר ה- הצעות יביאו רק לשביתת-נשק חדשה, ולמתיחמות חדשות.

חלוקת הארץ, תוך הסכמה הדדית, ללא התלהבות אך תוך השלמה עם המצב, תי- צור מציאות לגיטימית, ששני העמים יתי-

האם מחולל

ההפיכה בקפריסין

ניקוס ג'יאורליס

"סאמפסון" הוא

גיאורגיאדס, המוכר יותר בשמות המחי- הרתי סאמפסון, לא הזכירו במילה אחת את בעיית האנוסים — איחודה של קפריסין עם יוון — מאז תפסו את השלטון וגרמו לבריחתו של הנשיא מאקאריוס. היה ברור שזוהו הרקע להפיכה. כלפי חוץ, על כל פנים.

ניקוס סאמפסון בן ה-38, היה כבר בגיל 20 גיבורה של המחתרת היוונית, האיאווקה, שגלחמה בשילטון הבריטי באי והיתה הגוי- רם הישיר להענקת העצמאות לקפריסין לפני 15 שנה. סאמפסון, שהחל את הקאר- יירה שלו כצלם עתונות בעתון הקאפריסאי טייחט אוף טיפרוט, וזכתב עבור עתונים יוונים באתונה, הפך לאגדה בתקופת המא- בק נגד הבריטים. אגדות זוועה הופצו עליו ושימשו נושא לשיחה בכל רחבי האי.

סיפרו עליו כי הצטיין בקור רוח ובאכ- זריות ללא גבול. אחד הסיפורים שעשו להם כנפיים תיאר את סאמפסון צועד ב- רחוב בקפריסין בלויית אחותו הקטנה, שולף אקדה ויורה בחייל בריטי מטווח קצר, מוסר את האקדה לאחותו, שהיתה מחביאה אותו בסל נצרים ומסתלקת. כשי- ניקוס עצמו נשאר ליד גוויית קורבנו, מצ- לם אותה מכל זווית, ומצלחה תמיד לספק חומר בלעדי מסעיר לעתוננו.

סוכנו ישראלית?

הוא נעצר, ישב בכלא, היה צפוי לערי- נש מוות, עונה בעינויים קשים. כאשר נידון לבסוף למוות, איים ראש האיאווקה, הגנרל גריוואס, כי אם יוצא סאמפסון להורג, ינקום את דמו ברצח שישה חיילים בריטיים בכל אחד מערי קפריסין. הברי- טים חששו מהאיום, החליפו את דינו של סאמפסון למאסר עולם, העבירו אותו ל- אנגליה, שם עבד כחייט במשך שנה וחצי עד שקפריסין קיבלה את עצמאותה.

ניקוס, בנו של סוחר שנוכח בניקוסיה ולמד בפמגוסטה, חזר לקפריסין, הקים שם עתון סנסציוני בשם זאחי, שהפך למכשיר תעמולה בעד האנוסים. העתון הצליח ור- שיגשג, וסביבו נוצרה רשת כתבי-עת, לסאמפסון נותרה ההילה של גיבור לאומי ואיש מצליח, אבל הוא לא מילא כל תפקיד פוליטי ממשי בחיים הפוליטיים התוססים והסוערים באי.

האיום

הסובייטי

רשנים העלו מיד את הסברה שי- הכרתו של סאמפסון כנשיא לא באה אלא לחפות על המטרות האמיתיות של הממפיכה. היו דיעות שהוא אינו אלא "בובה" המנוצלת בידי מיטשר הקולונלים של יוון, שיום את המהפכה, כדי ליצור את הרושם כאילו היא התחוללה על רקע המחלוקת בבעיית האנוסים.

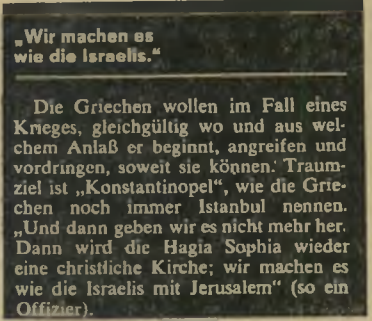
אולם ספק אם הקולונלים היוונים, שחצי- גים והרפתקנים ככל שיהיו, היו מעזים לחולל את ההפיכה בקפריסין ללא הדרכתה וסיועה של סוכנות הביון המרכזית של ארצות-הברית.

לארצות-הברית היו אינטרסים חיוניים להדיח את מאקאריוס מכס הנשיאות. הרר- מן שניהל מאקאריוס בשנים האחרונות עם הסובייטים, עמד כעצם בגרונום של האי- מריקאים. אומנם בקרב אנשי משרד החוץ האמריקאי רווחה הדיעה כי מאקאריוס מנהל את תרומן שלו עם הרוסים בעיקר כדי שיעליח לסחוט משני הצדדים, אולם חשדו האמריקאי נבע ממצב תיאורטי ש- לול היה להיווצר באחד הימים.

לפי תסריט חזוי זה, עלול מאקאריוס להי- גיע יום אחד לידי הסכם עם הסובייטים, לתבוע מהבריטים לנטוש את בסיסיהם הצבאיים באי, להעניק בסיסים צבאיים

פינות הנחיתה התורכיות שהני- חיתו בשעות הבוקר המוקדמות של שבת האחרונה טנקים וכוחות רגלים בחוף קירניה שבקפריסין, המסוקים שהנחיתו צנחנים תורכים בקירבת נמלי-התעופה טל- ניקוסיה, ומסוסי הפאנטום שתקפו ריכוזי- זים של המישמר הלאומי הקפריסאי - הטילו את צילה הכבד של ומילחמה על המהפכה הקפריסאית, אשר החזיקה מעמד רק חמישה ימים.

במשך חמישה ימים אלה תהה העולם כולו על קנקנו של נשיאה החדש של קפריסין, שהועלה לשלטון על חודי הכי- דונים של צבא הקולונלים היווני. הידי- עות והפרשנויות שעסקו במלחמה המי-

דוגמה ישראלית

דיווח בשבועון החדשות הגרמני דער- שפיגל, מבליט את הקשר האידיאולוגי- כביכול הקיים בין המורדים היוונים בקפי- ריסין לבין ישראל. כותרת-המישנה המו- פיעה בגוף הדיווח על ההפיכה בקפריסין, אומרת: "אנחנו פועלים כמו הישראלים." ואילו בכתבה עצמה נאמר, בין השאר: "אנחנו נהג באיטנטנבול כמו הישרא- לים בירושלים" — אחר קצין יווני.

משמשת ובאה בעיקבות ההפיכה והדחתו של הנשיא מאקאריוס, העמידו בצל את מה שהסתתר מאחורי ההפיכה.

לכאורה התחוללה ההפיכה של אנשי "המישמר הלאומי" היווני בקפריסין, על רקע שאלת האנוסים, שפילגה את תושביה היוונים של קפריסין, למרות שמחוללי ה- הפיכה החדשה, והנשיא החדש ניקולאוס

מטוסים תורכיים מפציצים את ניקוסיה

רגלו היא חלק מן המאמץ האמ- ריקאי המחודש, מאז מילחמת יום-הכיפורים, לגרש את השפעת ברית-המועצות מהמזרח התיכון. וושינגטון לא עמדה בפני הפיתוי להשי- לט בקפריסין את הקולונלים היוונים הנאי- מנים להם — במקום מאקאריוס הנייטר- ליסטי, המקבל נשק סובייטי.

חזר כאן התרגיל האומלל של קאמבודיה — עם אותן תוצאות עקובות-דם. בקאמ- בודיה סילק הזוג ניכסון-קיסינג'ר את השי- ליט הנייטרליסטי, הנסיך סיהאנוק, שפסע על חבל דק בין המערב לסין ושמר על- אחדות המדינה ושלומה. כאשר הודח, טב- עה קאמבודיה במילחמת-אחים נוראה, הי- נמשכת עד היום. אפשר לתמוה איך יכול אדם קסינג'ר לישון בלילות, כשעל מצי- פונו השואה המחרידה שבה כבר ניספו מאות אלפי גברים, נשים וילדים — וכל זה מתוך חשבון אינטרסטי קצר-ירואי, שנכשל לחלוטין.

אותו דבר קרה גם בקפריסין. מאקאריוס הודח בהסכמת האמריקאים, לשם השגת תועלת מוגבלת מאד — החלשת ההשפעה הסובייטית. כתוצאה מזה שקע האי בנחלים של דם. מבחינת הציניות הנוראה של מישהחך זה, אין הבדל בין האמרי-

רפיון תורכיים מפציצים את ניקוסיה

רפיון תורכיים מפציצים את ניקוסיה רגלו היא חלק מן המאמץ האמ- ריקאי המחודש, מאז מילחמת יום-הכיפורים, לגרש את השפעת ברית-המועצות מהמזרח התיכון. וושינגטון לא עמדה בפני הפיתוי להשי- לט בקפריסין את הקולונלים היוונים הנאי- מנים להם — במקום מאקאריוס הנייטר- ליסטי, המקבל נשק סובייטי.

חזר כאן התרגיל האומלל של קאמבודיה — עם אותן תוצאות עקובות-דם. בקאמ- בודיה סילק הזוג ניכסון-קיסינג'ר את השי- ליט הנייטרליסטי, הנסיך סיהאנוק, שפסע על חבל דק בין המערב לסין ושמר על- אחדות המדינה ושלומה. כאשר הודח, טב- עה קאמבודיה במילחמת-אחים נוראה, הי- נמשכת עד היום. אפשר לתמוה איך יכול אדם קסינג'ר לישון בלילות, כשעל מצי- פונו השואה המחרידה שבה כבר ניספו מאות אלפי גברים, נשים וילדים — וכל זה מתוך חשבון אינטרסטי קצר-ירואי, שנכשל לחלוטין.

אותו דבר קרה גם בקפריסין. מאקאריוס הודח בהסכמת האמריקאים, לשם השגת תועלת מוגבלת מאד — החלשת ההשפעה הסובייטית. כתוצאה מזה שקע האי בנחלים של דם. מבחינת הציניות הנוראה של מישהחך זה, אין הבדל בין האמרי-